

lijke zaak, zowel voor het welzijn van de pasgeborene als voor het zelfvertrouwen van de toekomstige verloskundige.

Literatuur: MASTBOOM, J. L. (1969) *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1560.

Wassenaar, 7 september 1969

F. ROEST

COFFEÏNE EN ANTICOAGULANTIA

In het artikel „Gevaarlijke combinaties van geneesmiddelen” heb ik (1969) op bl. 982 vermeld dat de combinatie van een anticoagulans uit de coumarine-groep en coffeïne (!) een voorbeeld van een verminderde werking (van het anticoagulans) is.

Hoewel in de literatuur van 15 jaar en meer terug een aantal gegevens zijn neergelegd waarop deze uitspraak steunt, heb ik op verzoek van Prof. Dr. E. A. LOELIGER nagegaan in hoeverre deze uitspraak in de praktijk zijn bevestiging heeft gevonden. Het blijkt nu dat nergens in de literatuur, noch bij enige daarnaar gevraagde collegae die op dit gebied ervaring hebben, iets bekend is, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat het gebruik van koffie of thee van belang is bij de behandeling met anticoagulantia.

De coffeïne (!) moet dus uit de genoemde lijst worden geschrapt. Het College ter beoordeling van verpakte Geneesmiddelen deelt deze mening met ondergetekende.

Literatuur: NELEMANS, F. A. (1969) *Ned. T. Geneesk.* **113**, 982.

Leidschendam, 25 september 1969

F. A. NELEMANS

JOFLON EN CHLOORHEXIDINE 0,5 PCT IN ETHANOL 70 PCT

De opmerking van Dr. H. BEEUWKES (1969) gaat enigszins aan de opzet van ons onderzoek voorbij (DANKERT en KUIPERS 1969). Het onderzoek had niet ten doel, de werking van desinfectantia te bepalen bij het preoperatieve ontsmetten van het operatieterrein. Met ons onderzoek wensten wij de werking vast te stellen van de desinfectantia op de huidflora van de handen bij langdurige operaties.

Desinfectantia die gebruikt worden voor de preoperatieve ontsmetting van het operatieterrein, zullen eveneens een snelle, onmiddellijk intredende werking moeten hebben, een langdurige nawerking moeten bezitten en de werking gedurende lange tijd moeten behouden.

Indien men uit ons onderzoek iets wil concluderen voor het preoperatief desinfecteren van het operatieterrein, zijn de resultaten van de proeven die afgestemd zijn op het gebruik van de desinfectantia in de praktijk, van groter belang dan de resultaten van de laboratoriumproeven. De onmiddellijk intredende werking van Joflon op de huidflora is iets groter dan die van chloorhexidine 0,5 pct in ethanol 70 pct. De nawerking van de twee desinfectantia op de huidflora is gelijkwaardig. Het behoud van de werking van Joflon is veel groter dan dat van chloorhexidine 0,5 pct in ethanol 70 pct.

Literatuur: BEEUWKES, H. (1969) Hibitane en Joflon. *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1662. — DANKERT, J. en J. S. KUIPERS (1969) Een onderzoek naar de werking van Joflon, chloorhexidine 0,5 pct in ethanol 70 pct en hexachlorofeenzeep 2 pct bij langdurige operaties. *Ned. T. Geneesk.* **113**, 1422.

Groningen, 30 september 1969

J. DANKERT

J. S. KUIPERS

BERICHTEN

BUITENLAND

Wereldberichten

Fluoridering. — Op de World Health Assembly te Boston is op 23 juli jl. een resolutie aanvaard, die bij alle lid-staten aandringt op fluoridering van het (leiding)water, en waar dit niet mogelijk is, op beschikbaarstelling van fluoride aan de bevolking, vooral aan kinderen. Men hoopt dat deze resolutie invloed zal hebben op de houding van vele landen die tot dusverre fluoridering hebben afgewezen. Naar schatting gebruiken momenteel 110 miljoen mensen in 32 landen gefluorideerd water. (*J. Amer. med. Ass.*, 8 sept. bl. 1536.)

Australië

Provocerende abortus provocatus. — De Australische arts Dr. BERTRAM WAINER is sinds enige tijd bezig een officiële reactie te provoceren door het verrichten van abortus op indicaties die in Australië niet erkend worden, en die aan zijn eigen geweten ontspruiten. Het is zijn bedoeling met deze actie een wijziging in de bestaande wetten dien-aangaande te bereiken. Hij heeft tot dusverre vier maal een abortus uitgevoerd en daarvan in het openbaar mededeling gedaan. Thans heeft hij zijn zin gekregen, want de Australian Medical Association heeft hem beschuldigd van „disreputable conduct”, nadat hij een „ethics committee censure” in de wind had geslagen. De AMA voert aan dat zijn handelingen de eer en het belang van de medische professie aantasten, dat hij de bedoeling heeft gehad de professie in opspraak te brengen en dat hij eigennuttig en volhardend heeft geweigerd de „rules of the Victorian branch” in acht te nemen. WAINER heeft daarop verklaard dat hij „would fight the AMA tooth and nail”. Intussen heeft een groep sympathiserende artsen een actie ontketend ten einde WAINER te steunen in zijn streven „to act as his conscience dictates”. (*Med. News*, 26 sept. bl. 20.)

Groot-Brittannië

Zwangerschapstest over de toonbank verkrijgbaar. — Sinds medio september kan men bij de apothekers over de toonbank een diagnostische set voor een immunologische zwangerschapsreactie verkrijgen voor het bedrag van £ 2. De reactie kan door iedereen worden uitgevoerd en geeft binnen 24 uur een uitslag. Dit is voor de Raad van de Pharmaceutical Society aanleiding geweest, aan alle apothekers toe te staan een zwangerschapsreactie in opdracht van iedereen die dit verlangt, uit te voeren, en hem (haar) het resultaat rechtstreeks mee te delen. Een editorial-schrijver van het *British medical Journal* (20 sept. bl. 667) bespreekt de gevaren die deze nieuwe mogelijkheid voor het publiek met zich meebrengt. Op een positieve uitslag behoort toch eigenlijk een advies omtrent zwangerschapszorg te volgen, en dit blijft thans achterwege. Ook is het bij een positieve uitslag gewenst dat een arts nagaat of er geen obstetrische afwijkingen bij de vrouw zijn. En bij een negatieve uitslag zou de vrouw gediend zijn met een advies omtrent contraceptie, of omgekeerd omtrent behandeling van eventueel bestaande onvruchtbaarheid. Vermoedelijk zal van de nieuwe mogelijkheid vooral worden gebruik gemaakt door vrouwen die zich voor hun huisarts generen of geen vertrouwen in hem hebben, en door ongehuwde vrouwen die een eventuele zwangerschap willen couperen, en dan dreigt het gevaar dat zij ondanks de nieuwe abortuswet de hulp van een onbevoegd aborteur zullen inroepen.

Onderzoek op fenylketonurie. — Een circulaire van het gezondheidsministerie geeft voorschriften omtrent een

proef op het bestaan van fenylketonurie, die voortaan bij elke pasgeborene zal worden uitgevoerd. Als methode wordt de Guthrie-test aangewend; Phenistix is ongeschikt. Er zal van elke baby een bloeddruppel uit de hiel op speciaal vloeipapier worden opgevangen, dat naar bepaalde laboratoria zal worden opgezonden. Het bloed moet tussen de 6e en 14e levensdag worden afgenomen, liefst zo vroeg mogelijk in deze periode. Men neemt algemeen aan dat een voeding die arm aan fenylalanine is, kan verhinderen dat zich bij een kind met fenylketonurie intelligentiestoornissen ontwikkelen. (*Brit. med. J.*, 20 sept. bl. 725.)

Nieuwe kraamkliniek blijft gesloten. — Een pas gebouwde 24-beds kraamkliniek van Stoke Mandeville Hospital, Aylesbury, Bucks, die £ 165.000 heeft gekost, kan niet worden geopend, omdat er geen verpleegkrachten zijn. Aanvankelijk zou de opening op 8 september plaatsvinden; daarna werd deze verschoven naar 29 september, en thans heeft het ziekenhuisbestuur aangekondigd dat de opening voor onbepaalde tijd is uitgesteld. De matron, Miss M. B. FARN, heeft een beroep gedaan op alle gehuwde vroedvrouwen in de omgeving. De inrichting van de nieuwe kraamkliniek voldoet aan de modernste eisen. (*Med. News*, 26 sept.)

Niger

Bestrijding van besmettelijke ziekten. — Niger (ten noorden van Nigeria) telt slechts 2.870.000 inwoners, voor wie veel te weinig artsen beschikbaar zijn. Het land heeft daarentegen een goede organisatie van mobiele teams, wier primaire taak bestaat uit de toepassing van preventieve geneeskunde, in het bijzonder door middel van systematische immunisaties. De Organisation Médicale Mobile Nigerienne et d'Education Sanitaire (OMNES) opereert vanuit twee bases, een in de hoofdstad Niamey en een in Zinder in het oosten van Niger. Ze heeft zeven Franse artsen in dienst, onder leiding van een plaatselijke gezondheidsambtenaar. Jaarlijks worden meer dan een miljoen vaccinaties toegediend. Pokken is aan het afnemen: vorig jaar hebben zich slechts 800 gevallen voorgedaan. Alle personen onder de 15 jaar worden met BCG gevaccineerd. Men verwacht dat tuberculose over vijf jaar geen bedreiging meer zal vormen. Er zijn nog duizenden lepralijders, maar hun aantal is aan het slinken. (*J. Amer. med. Ass.*, 8 sept. bl. 1535.)

Verenigde Staten

Beschermende werking van BCG. — In de Verenigde Staten wordt systematische immunisatie tegen een aantal ziekten als vanzelfsprekend aanvaard. Een editorial-schrijver in het *New England Journal of Medicine* (4 sept. bl. 559) verwondert zich erover dat dit niet het geval is met immunisatie tegen tuberculose met behulp van BCG. Jaarlijks doen zich 40.000 nieuwe gevallen van actieve tuberculose voor, waarvan in naar schatting 10.000 de infectie kort tevoren moet hebben plaatsgevonden. Toch blijft een weerstand heersen tegen BCG-vaccinatie, hoewel deze tegenwoordig even veilig is als bv. poliovaccinatie. In hetzelfde tijdschriftnummer (bl. 520) beschrijft KENDIG een onderzoek waarbij gedurende gemiddeld elf jaar de lotgevallen werden nagegaan van 105 kinderen van tuberculeuze moeders. Dertig van deze kinderen werden met BCG gevaccineerd; allen zijn nog in leven en geen een heeft tuberculose gekregen. Van 75 niet-gevacineerde kinderen kregen 38 tuberculose en zijn er 6 overleden (2 hadden meningitis tuberculosa, 1 had acute gastro-enteritis en inactieve longtuberculose, 3 hadden een niet-tuberculeuze aandoening).

Zwitserland

Te veel artsen in 1980. — De Zwitserse regering verwacht voor 1980 een overschot aan artsen. Bij een ideale verhouding ten opzichte van de bevolking wenst zij 1 arts op de 500 inwoners, en dat betekent voor het jaar 1980 een totaal van 12.000 artsen. Op grond van de aantallen studerende moet echter gerekend worden op een totaal van 15.000 à 15.900. Ondanks deze grote aantallen zijn in het land nog niet eens alle plaatsen op de universiteiten bezet. Er zijn in totaal 1350 plaatsen voor studenten in de geneeskunde, tandheelkunde en diergeneeskunde, terwijl zich voor het komende studiejaar slechts 1140 studenten hebben laten inschrijven. De verdeling over de universiteiten is ongelijk: voor de universiteiten van Genève en Lausanne hebben zich dertig jongelui méér laten inschrijven dan er plaatsen beschikbaar zijn. (*Dtsch. Ärztbl.*, 27 sept. bl. 2648.)

M. M. HILFMAN

BINNENLAND

Vergaderingen, congressen, cursussen

— Het veertiende congres van het *Nederlands Huisartsen Genootschap* zal op 15 november 1969 gehouden worden in het Internationaal Congrescentrum R.A.I. te Amsterdam. Programma: A. E. N. DE VRIES, Gezinsonderzoek Loon op Zand 1968; sociografische verkenningen. — H. G. M. VAN DER VELDEN, Opmerkingen en mededelingen naar aanleiding van een onderzoek naar de morbiditeit van de huisvrouw. — G. C. KOOYKER, Voordracht over de onderzoek-bank. — Uitreiking van de Pfizerprijs 1969. — Uitreiking van de N.H.G.-prijs 1969. — Dr. H. J. DOKTER, Inleiding. — Drs. H. G. SNIJDERS, Inleiding. — C. VAN DE MAREL en B. SCHULING, Ervaren met huisartsen-recepturen. — E. L. HARRIS, Clinical trials in general practice. Ervaren met geneesmiddelenonderzoek door huisartsen in Engeland. — Dr. CHR. L. RÜMKE, Statistische aspecten van het geneesmiddelenonderzoek. — Dr. J. D. MULDER, Methodologie van geneesmiddelenonderzoek door huisartsen. — Ir. J. P. H. NIEUKERKE, Wat verwacht de farmaceutische industrie van geneesmiddelenonderzoek in de huisartspraktijk?

Naast dit programma wordt er tevens een bijeenkomst voor de echtgenotes gehouden. Programma: PH. BLOEMENDAL, Het ontstaan van het wekelijks filmjournaal met vertoning van films uit het archief van Polygoon. — Drs. F. H. VAN DER VEEN, Georganiseerde pedagogische hulp aan kind, ouders en school. — Modeshow.

Voor de doktersassistenten en wel speciaal voor hen die bij een huisarts werkzaam zijn, wordt eveneens een bijeenkomst georganiseerd. Programma: H. RENGELINK, Geriatrie: wie, wat, waarom? — Film: 2 cc. leven. — Dr. R. L. CORNELISSEN, De assistente: barrière of trait d'union? — W. BOISSEVAIN, Voorlichting over seksuele voorlichting. — P. VAN WIRDUM, Begrippen in de psychiatrie. Aanmelding voor het assistenten-programma kan geschieden door overschrijving van f 15,— op girorekening 10 88 49 t.n.v. Mevr. J. C. TJEPEKEMA-SIZOO, Eikstraat 5, Den Haag.

— De *Faculteit der Geneeskunde* van de Katholieke Universiteit te Nijmegen organiseert van 24 t.m. 28 november een symposium „Revalidatie” voor de postkandidaatsstudent. Programma: 24 november: P. BAKKER, Inleiding tot de revalidatie. — Inleiding tot de tentoonstelling van revalidatieapparatuur. — G. M. WORM, Inleiding tot de rondleiding op de afdeling Fysische Therapie St. Radboudziekenhuis. 25 november: Teambespreking, Revalidatie van de spina bifida. — Discussie-avond betreffende medisch-